

УДК 364.4 (364)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.3>

Вікторія БАГРІЙ

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки, Хмельницький національний університет, вул. Інститутська, 11, Хмельницький, Україна, 29016

ORCID: 0000-0002-4039-3326

DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.3>

Бібліографічний опис статті: Багрій, В. (2022). Особливості технології ведення випадку в умовах воєнного стану. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 19–25, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.3>

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕДЕННЯ ВИПАДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглянуто особливості технології ведення випадку в умовах воєнного стану.

Проаналізовано значення інформації у сучасній професійній діяльності соціального працівника.

Розкрито роль технологій, а саме ведення випадку у роботі з особами/сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкodu, завдану пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією.

Здійснено теоретичний аналіз можливостей використання технології ведення випадку, а саме надання соціальних послуг екстренно (кризово) в умовах воєнного стану та визначити її особливості

Визначено особливості ведення випадку – сприяння подоланню чи мінімізації складних життєвих обставин клієнта в найбільш оптимальний спосіб організації надання йому послуг шляхом: взаємодії з ним та його найближчим оточенням, залучення необхідних спеціалістів та координація їх дій у відповідності до потреб клієнта та ресурсів громади.

На основі реалізації прийнятих закону та наказів дасть можливість забезпечити оперативне надання соціальних послуг особа /сім'ям, які постраждали в умовах введення на території України надзвичайного або воєнного стану з метою їх збереження життя та здоров'я.

Визначено, що в умовах воєнного стану соціальні послуги мають надаватися екстренно (кризово). Така організація роботи забезпечує оперативне прийняття рішення про надання соціальних послуг.

Розглянуто форму акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстренно (кризово).

Встановлено, що реалізація прийнятих закону та наказів дасть можливість забезпечити оперативне надання соціальних послуг особа /сім'ям, які постраждали в умовах введення на території України надзвичайного або воєнного стану з метою їх збереження життя та здоров'я.

Ключові слова: професійна діяльність, соціальний працівник, технології, соціальна послуга, ведення випадку, клієнти, екстренно (кризово).

Viktoriia BAHRII

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Social Pedagogy, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi, 11 Instytutska str., Ukraine, 29016

ORCID: 0000-0002-4039-3326

DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.3>

To cite this article: Bahrii, V. (2022). Osoblyvosti tekhnolohii vedennia vypadku v umovakh voiennoho stanu [Features of case management technology in conditions of martime]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 19–25, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.3>

FEATURES OF CASE MANAGEMENT TECHNOLOGY IN CONDITIONS OF MARTIME

The article considers the features of the technology of case management under martial law.

The importance of information in the modern professional activity of a social worker is analyzed.

The role of technology is revealed, namely: case management in work with persons/families who found themselves in difficult life circumstances due to damage caused by fire, natural disaster, catastrophe, hostilities, terrorist act, armed conflict, temporary occupation.

Theoretical analysis of the possibilities of using the technology of case management, namely: the provision of social services in an emergency (crisis) under martial law is carried out.

The peculiarities of case management are determined – assistance in overcoming or minimizing difficult life circumstances of the client in the most optimal way of organizing the provision of services by: interaction with him and his immediate environment, involvement of necessary specialists and coordination of their actions according to client needs and community resources.

Based on the implementation of the adopted laws and orders, it will be possible to ensure the prompt provision of social services to persons / families affected by the state of emergency or martial law in Ukraine in order to preserve their lives and health.

It is determined that in the conditions of martial law, social services should be provided urgently (in crisis). Such organization of work ensures prompt decision-making on the provision of social services.

The form of the act on rendering social services to an adult in an emergency (crisis) is considered.

It is established that the implementation of the adopted laws and orders will make it possible to ensure the prompt provision of social services to persons / families affected by the state of emergency or martial law in Ukraine in order to preserve their lives and health.

Key words: professional activity, social worker, technologies, social service, case management, clients, emergency (crisis).

Актуальність проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації на нашу землю, запровадження воєнного стану в Україні стало величезним викликом для системи.

Власне сутність соціальних послуг полягає в тому, що вони надаються людям, які опинились у біді і не можуть самостійно з цим впоратись.

Шкода, у тому числі психологічна, матеріальна, фізична, що завдана війною, бойовими діями, тимчасовою окупацією є одним із чинників, який негативно впливає на життя людини, сім'ї, зокрема сім'ї з дітьми, тому сьогодні більшість наших громадян потребують допомоги соціальних працівників.

Прагнення України приєднатись до європейської спільноти сприяє поступовому формуванню міжнародних підходів та стандартів у всіх сферах діяльності суспільства, зокрема у сфері надання соціальних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні етапи ведення випадку визначені Законом України «Про соціальні послуги» та міжнародними рекомендаціями.

Вагомий внесок робить Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). Основна мета програми ЮНІСЕФ для України на 2018–2022 рр. – сприяти прогресивній реалізації прав усіх дітей в Україні та скороченню прогалів у доступі дітей до найнеобхідніших послуг, при цьому зберігаючи баланс між гуманітарною діяльністю, діяльністю з розвитку та підтримуючи включення пріоритетів, пов'язаних з розбудовою миру та подоланням наслідків конфлікту, до основних засад поточних ключових реформ у соціальній сфері та децентралізації (Unicef, 2022).

Алгоритм ведення випадку та керівні принципи надання технології «ведення випадку»

викладені у буклеті створеним ЮНІСЕФ у рамках реалізації проекту «Спільно» (Юнісеф, 2022).

Особливості та актуальні питання ведення випадку та соціального супроводу такої категорія клієнта, як діти та молодь представлено у навчальному посібнику К. Віщукаєвої, зокрема представлено теоретичні та практичні аспекти соціального супроводу дітей, які зазнали жорсткого поводження, насильства; неповнолітніх та молоді, які повернулися з місць позбавлення волі; неповнолітніх, які вчинили правопорушення; дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Великий обсяг інформації, зважаючи на специфіку нашого дослідження, висвітлено на офіційних урядових веб-сайтах та сайтах територіальних громад.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз можливостей використання технології ведення випадку, а саме надання соціальних послуг екстренно (кризово) в умовах воєнного стану та визначити її особливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ведення випадку – важливий метод професійної соціальної роботи, у центрі уваги якого є потреби конкретної дитини та її сім'ї/конкретного отримувача послуг. Працівники та ресурси різних служб та установ незалежно від підпорядкування об'єднуються задля результату – допомоги дитині та сім'ї у вирішенні їхніх проблем, мінімізації негативних наслідків, чи ухваленні рішень в найкращих інтересах дитини тощо.

Під час ведення випадку робота з отримувачем соціальних послуг ґрунтується на взаємній повазі та спільній відповідальності з метою досягнення окреслених цілей. При цьому при-

значається фахівець із соціальної роботи/ соціальний працівник, відповідальний за ведення випадку. Цей фахівець супроводжує сім'ю, особу, координує надання послуг іншими працівниками чи службами, визначає послідовність надання послуг, їх обсяг.

Ведення випадку – це також метод організації індивідуальної роботи з клієнтом, що має специфічні соціальні проблеми, розробки і реалізації плану, за яким соціальні, освітні і медичні ресурси використовують найбільш ефективно з метою досягнення оптимального результату для клієнта за найменш витрат.

Ведення випадку можна розглядати як інструмент оптимізації витрат, зростання ефективності, раціоналізації послуг і ресурсів. Функціонал менеджерів ведення випадку об'єднує такі професійні вміння, як адвокація (захист прав та інтересів клієнта), фасилітація (допомога в різних видах діяльності), побудова чи використання мереж (система підтримки), управління (організація допомоги).

Мета ведення випадку – сприяння подоланню чи мінімізації складних життєвих обставин клієнта в найбільш оптимальний спосіб організації надання йому послуг шляхом: взаємодії з ним та його найближчим оточенням, залучення необхідних спеціалістів та координація їх дій у відповідності до потреб клієнта та ресурсів громади (Віщукаєва, 2017, с. 8).

Основні етапи ведення випадку визначені Законом України «Про соціальні послуги» та міжнародними рекомендаціями.

У редакції Закону України «Про соціальні послуги» від 27.04.2022, 123 кб (3 редакції) зазначається, що соціальні послуги залежно від строку надання поділяються на послуги, що надаються: 1) екстрено (кризово) – невідкладно (протягом доби) у зв'язку з обставинами, що загрожують життю та/або здоров'ю отримувача соціальних послуг; 2) постійно – не менше одного разу на місяць протягом більше одного року; 3) тимчасово – не менше одного разу на місяць протягом до одного року; 4) одноразово (Стаття 16, пункт 4);

ведення випадку не застосовується у разі надання соціальних послуг одноразово, екстрено (кризово) (Стаття 18, пункт 2);

соціальні послуги надаються екстрено (кризово) (консультування, надання притулку, догляд, підтримане проживання, короткотермі-

нове проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо) у разі наявності загрози життю чи здоров'ю особи та у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях (Стаття 23, пункт 1) (Верховна Рада, 2022).

Обов'язковим компонентом процесу ведення випадку є певний алгоритм дій, що передбачає ідентифікацію (визначення) отримувача послуг та оцінку його потреб, укладання договору про надання послуг, комплексну оцінку та розроблення індивідуального плану, перегляд, моніторинг та оцінку якості наданих послуг і по часу займає до 10 робочих днів.

Забезпечення громадян своєчасною, доступною та якісною підтримкою, побудова системи надання соціальних послуг та здійснення соціальної роботи, наближену до кращих практик Європи – одне із завдань Міністерства соціальної політики та сфери соціального захисту.

Організація надання соціальних послуг в громаді, зокрема, ведення випадку, допомогу родинам, які опинилися у складних життєвих обставинах, надання соціальних послуг вдома, особливості влаштування до інтернатних закладів, в рамках законів України і Конституції, мають право самостійно визначати в умовах воєнного стану. Крім того, в таких умовах соціальні послуги мають надаватися екстрено (кризово). Така організація роботи забезпечує оперативне прийняття рішення про надання соціальних послуг.

За механізмом кризово можуть надаватись різні соціальні послуги – ведення випадку, догляд вдома та стаціонарний догляд, надання притулку, консультування, соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Президентом України Володимиром Зеленським 26 квітня 2022 року було підписано прийнятий Верховною Радою України 14 квітня 2022 року Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях».

Прийнятим законом вносяться зміни до законів України «Про соціальні послуги», «Про правовий режим воєнного стану», зокрема:

– визначається середньомісячний сукупний дохід громадян з урахуванням попереднього

кварталу, що передусе місяцю, який передусе місяцю звернення, а не шести останніх місяців, як це було передбачено. Це дасть можливість запровадити електронний обмін даними, зокрема з Державною податковою службою, щодо доходів громадян;

– розширюються повноваження обласних, Київської міської державних адміністрацій, виконавчих органів сільських, селищних, міських рад шляхом надання їм можливості визначати особливості прийняття рішення про надання соціальних послуг у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану;

– визначається, що ведення випадку не застосовується для прийняття рішення про надання соціальних послуг у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану, а соціальні послуги надаються екстрено (кризово). Це дозволить приймати рішення про надання соціальних послуг протягом доби на підставі заяви або повідомлення про потребу у послугах та складати акт про надання цих послуг;

– надається право приймати рішення про надання соціальних послуг екстрено (кризово) безпосередньо надавачам соціальних послуг, що забезпечить негайне надання допомоги людям;

– встановлюється, що особам, яким завдано шкоди пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією всі соціальні послуги надаються безоплатно;

– встановлюється, що соціальні послуги, надані під час дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях надавачами соціальних послуг державної / комунальної форми власності (надання притулку, догляд, підтримане проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо), особам із числа внутрішньо переміщених осіб за новим місцем їх проживання / перебування, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, фінансуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

– розширюються повноваження військових адміністрацій в частині управління надавачами соціальних послуг, організації надання ними соціальних послуг (Верховна Рада, 2022).

Відповідно до змін у законодавстві, а саме закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних

послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» зазначається, що «у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях для невідкладного надання соціальних послуг структурний підрозділ з питань соціального захисту населення уповноважених органів системи надання соціальних послуг, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 11 цього Закону, може надати право надавачам соціальних послуг державної/комунальної власності приймати рішення про надання соціальних послуг екстрено (кризово) (консультування, надання притулку, догляд, підтримане проживання, короткотермінове проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо) особам/сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах через шкоду, завдану пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією»;

«Соціальні послуги надаються екстрено (кризово) (консультування, надання притулку, догляд, підтримане проживання, короткотермінове проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо) у разі наявності загрози життю чи здоров'ю особи та у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях»;

«У разі прийняття відповідно до абзацу другого частини першої статті 21 цього Закону рішення про надання соціальних послуг екстрено (кризово) підтвердні акти про надання соціальних послуг, передбачені абзацом першим цієї частини, надсилаються надавачами соціальних послуг до відповідного структурного підрозділу з питань соціального захисту населення уповноважених органів системи надання соціальних послуг, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 11 цього Закону, протягом одного місяця з дня надання соціальної послуги»;

«Надані соціальні послуги під час дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях надавачами соціальних послуг державної/комунальної форми власності (надання притулку, догляд, підтримане проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо) особам із числа внутрішньо переміщених осіб за новим місцем їх проживання/перебування, які опинилися у складних життєвих обставинах через

шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, фінансуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України» (Верховна Рада, 2022).

Отже це кардинально переглядає сутність технології ведення випадку.

Організуючи роботу в мирний час і розуміючи, що соціальна робота та надання соціальних послуг – це професійна діяльність, і тут, як в медицині, головне – не зашкодити, необхідно дуже виважено підходити до прийняття рішень про надання соціальних послуг, ґрунтовно вивчати ситуацію кожної людини, її проблеми і можливості, працювати лише в тісному контакті з людиною, максимально залучаючи її до вирішення власних проблем, працювати на договірних відносинах з людиною.

В умовах воєнного стану на цей довгий алгоритм ми не маємо часу.

Усе може бути вирішальним для життя і здоров'я людини.

Наприклад, вдома самотніми залишились громадяни похилого віку, рідні яких виїхали до відносно безпечних територій, і, відповідно, ці громадяни потребували допомоги соціальних працівників. Тому, організуючи роботу з надання соціальних послуг в умовах воєнного стану, Мінсоцполітики рекомендувало місцевим органам влади працювати за механізмом надання соціальних послуг екстрено (кризово), особливо це стосується громадян, які перебувають на територіях ведення бойових дій та внутрішньо переміщених осіб. Така організація роботи забезпечує оперативне, протягом однієї доби, прийняття рішення про надання соціальних послуг.

Крім того, рекомендовано місцевим органам влади делегувати, за потреби, прийняття рішення про надання соціальних послуг безпосередньо надавачам, що також скорочує строки з надання допомоги.

Звісно, що у подальшому надавачі соціальних послуг інформуватимуть про надані соціальні послуги. Для цього міністерством розроблено відповідну форму акта, де буде описано ситуацію, в якій опинилась людина, основні проблемні питання, у розв'язанні яких вона потребує допомоги, соціальні послуги, яких вона потребує і які їй було надано, та строк надання цих послуг (Міністерство соціальної політики, 2022).

Наразі наказ Мінсоцполітики від 18.04.2022 № 135 «Про затвердження форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово)» діє з 31.05.2022 р. (Міністерство соціальної політики України, 2022).

За механізмом екстрено (кризово) можуть надаватись різні соціальні послуги – консультування, надання притулку, догляд, підтримане проживання, короткотермінове проживання, натуральна допомога, транспортні послуги тощо.

Також Урядом було спрощено процедуру прийняття рішення надання соціальної послуги стаціонарного догляду, що надається інтернатними закладами соціального захисту населення, стаціонарними відділеннями територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) або центрів надання соціальних послуг.

Наразі рішення приймається за однією заявою громадянина і вже після влаштування до закладу, працівники допомагають, якщо потрібно, відновити документи, що посвідчують особу, та вирішити інші проблемні питання людини. Але тут головне, що людина має притулок, у неї задоволені первинні базові потреби (їжа, вода, одяг), забезпечено та здійснюється догляд, надається психологічна підтримка.

Більш детально необхідно зупинитися на формі акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово) (Міністерство соціальної політики України, 2022).

Фахівець із соціальної роботи, соціальний працівник, координатор проводить оцінку потреб сім'ї у формі акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово).

Під час складання та заповнення форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово) зазначається оцінка ситуації, в якій перебуває отримувач соціальних послуг, а саме складні життєві обставини (далі – СЖО), в яких перебуває отримувач соціальних послуг (стислий виклад складної життєвої ситуації зі слів отримувача соціальних послуг / іншої особи, яка повідомила про наявність проблем у отримувача соціальних послуг та тривалість впливу складних життєвих обставин).

Щодо визначення загрози життю та/або здоров'ю отримувача соціальних послуг визначаються (інформація, що уточнюється):

– Чи перемістився отримувач послуг з небезпечної території?

- Чи вся сім'я перемістилася разом з ним?
- Досвід переживання втрати близьких.
- Чи втратив контакт з рідними?
- Чи є загроза життю та/або здоров'ю?
- Чи не повідомляє / заперечує загрозу життю та/або здоров'ю, в тому числі у зв'язку зі своїм психоемоційним станом, але є ознаки, що можуть свідчити про її наявність?

– Готовність отримувача соціальних послуг до дій з метою зниження рівня загрози життю та/або здоров'ю.

Також необхідно зазначити важливу додаткову інформацію, що була з'ясована під час складання цього Акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово) (за наявності).

У подальшому визначається потреба у соціальних послугах екстрено (кризово), соціальна послуга (зазначається необхідна послуга), першочергові заходи (зазначити щодо тих послуг, в яких є потреба) та планована тривалість надання соціальної послуги

Далі підписується з сім'єю договір про надання соціальних послуг та розроблюється план супроводу сім'ї.

Щодо результатів роботи зазначаються соціальні послуги, які були забезпечені надані екстрено (кризово) та результат задоволення потреби (відповідно до тих, які були визначені (зазначити, що конкретно зроблено /яких результатів досягнуто).

У разі переадресації до інших надавачів соціальних послуг /організацій для задоволення потреб отримувача соціальних послуг зазначити, куди саме, для задоволення якої потреби і коли (дата).

Відмічається загальна тривалість надання соціальних послуг екстрено (кризово) – період надання.

У рекомендаціях щодо подальшої роботи з отримувачем соціальних послуг зазначається:

– Чи є потреба у подальшому наданні соціальних послуг, яких саме....

– Чи роботу з отримувачем соціальних послуг можна завершити.

Висновки перспективи подальших досліджень. Отже, ведення випадку – важливий метод професійної соціальної роботи, у центрі уваги якого є потреби конкретної дитини та її сім'ї. Працівники та ресурси різних служб та установ незалежно від підпорядкування об'єднуються задля результату – допомоги дитині та сім'ї у вирішенні їхніх проблем, мінімізації негативних наслідків, чи ухваленні рішень в найкращих інтересах дитини тощо.

А також, реалізація прийнятих закону та наказів дасть можливість забезпечити оперативне надання соціальних послуг особа /сім'ям, які постраждали в умовах введення на території України надзвичайного або воєнного стану з метою їх збереження життя та здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Віщукаєва К. М. Соціальний супровід клієнта : навчальний. посібник. Одеса : видавництво Букаєв Вадим Вікторович, 2017. 322 с.
2. Ведення випадку у сфері захисту дітей, Юнісеф [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/9081/file/case-management2.pdf> (дата звернення: 22.06.2022).
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях : Закон України від 14.04.2022 № 2193-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text> (дата звернення: 22.06.2022).
4. Про затвердження форми акта про надання повнолітній особі соціальних послуг екстрено (кризово) : Наказ Міністерства соціальної політики від 18.04.2022 № 135 дейдуєт с 31.05.2022. *Офіційний вісник України*. 2022. № 42. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE37848.html
5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII, Чинний, Редакція від 27.04.2022, 123 кб (3 редакції) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#top> (дата звернення: 22.06.2022).
6. Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану та останні зміни у цій сфері Міністерство соціальної політики України, URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html> (дата звернення: 29.05.2022).
7. Unicef.org.uk: веб-сайт. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/9081/file/case-management2.pdf> (дата звернення: 22.06.2022).

REFERENCES:

1. Vitsukaieva K. M. (2017) Sotsialnyi suprovid kliienta : navchalnyi [Social support of the client]. Odesa : vydavnytstvo Bukaiev Vadym Viktorovych, 322 [in Ukrainian].
2. Vedennia wypadku u sferi zakhystu ditei, Yunisef [Child Protection Case Management, UNICEF]. Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine/media/9081/file/case-management2.pdf> [in Ukrainian]
3. Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo nadannia sotsialnykh posluh u razi vvedennia nadzvychainoho abo voiennoho stanu v Ukraini abo okremykh yii mistsevostiakh : vid 14.04.2022 № 2193-IX. [About modification of some laws of Ukraine concerning rendering of social services in case of introduction of a state of emergency or martial law in Ukraine or its separate localities]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text> [in Ukrainian].
4. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Pro zatverdzhennia formy akta pro nadannia povnolittii osobi sotsialnykh posluh ekstremo (kryzovo) : vid 18.04.2022 № 135 deistvuet s 31.05.2022. [About the statement of the form of the act on granting to the adult of social services urgently (crisis)]. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE37848.html [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy Pro sotsialni posluhy : Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 № 2671-VIII, Chynnyi, Redaktsiia vid 27.04.2022, 123 kb (3 redaktsii). [About social services]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#top> [in Ukrainian].
6. Sotsialni posluhy, yaki nadaiutsia pid chas voiennoho stanu ta ostanni zminy u tsii sferi Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy (2022) [Social services provided during martial law and recent changes in this area]. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/news/21778.html> [in Ukrainian].
7. Unicef.org.uk (2022) [Unicef.org.uk]. Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine/media/9081/file/case-management2.pdf> [in Ukrainian].